

بحران اوکراین: ملاقات شرق و غرب

به قلم دیوید پولاک (/fa/experts/dywyd-pwllak-0/)

۷ مارس ۲۰۲۲

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/ukraine-crisis-east-meets-mideast

العربية (/ar/policy-analysis/azmt-awkranya-alshrq-yltqy-balshrq-alawst/)

Also published in Newslooks

درباره نویسنده

دیوید پولاک (/fa/experts/dywyd-pwllak-0/)

دیوید پولاک هموند برنستاین و مدیر «پروژه فکر» در انستیتو واشنگتن است. وی در گذشته به عنوان مشاور ارشد وزارت خارجه ایالات متحده در بخش خاورمیانه بزرگ با تمرکز بر حقوق زنان و به عنوان کارشناس منطقه‌ای «ستاد برنامه‌ریزی سیاسی» وزیر خارجه فعالیت داشته است.

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

در فرضیه ایران ترکیه کشورهای حوزه خلیج فارس و دیگر بازیگران منطقه انواعی از اهرم‌های بالقوه برای تاثیرگذاری بر سیاست مسکو دارند اما بررسی دقیق مسئله نشان می‌دهد که بیشتر این اهرم‌ها در بهترین حالت کاربرد محدودی دارند

در چند هفته اخیر و تقریباً به طور قطع در چند هفته آینده مهمترین نگرانی سیاست خارجی جهان بحرانی است که تهدیدات نظامی

جدید روسیه علیه کشور همسایه‌اش اوکراین ([https://www.cnn.com/2022/01/28/politics/us-russia-ukraine-invasion-](https://www.cnn.com/2022/01/28/politics/us-russia-ukraine-invasion-warning/index.html)

[warning/index.html](https://www.cnn.com/2022/01/28/politics/us-russia-ukraine-invasion-warning/index.html)) ایجاد کرده است. این بحران تحلیلگران را بر آن داشت که دریابند چه چیزی ممکن است بحران جاری را به دیگر مناطق

مجاور مرتبط سازد و سایر پایتخت‌های منطقه چگونه می‌وانند در مهار یا مقابله با تهاجم قریب الوقوع روسیه نقش بازی کنند. با

تصرف اندکی در سخن جان دان (شاعر انگلیسی قرن ۱۷) می‌شود گفت که هیچ بحرانی مثل یک جزیره تک افتاده نیست. پس تحولات

پیرامون اوکراین حتماً در جاهای دیگر نیز بازتاب خواهد داشت.

در این زمینه برخی کارشناسان فکر می‌کنند قدرت‌های بزرگ خاورمیانه از جمله ترکیه اسرائیل یا ایران که هر یک روابط چشمگیری با

مسکو دارند به عنوان نقش‌آفرینان بالقوه در اوکراین ([https://www.newslooks.com/ukraine-crisis-updates-high-stakes-](https://www.newslooks.com/ukraine-crisis-updates-high-stakes/)

[amid-fears-of-war](https://www.newslooks.com/ukraine-crisis-updates-high-stakes/)) نقش خواهند یافت. کارشناسان دیگر درباره نقش صادرکنندگان عمده انرژی در خاورمیانه از جمله عربستان

سعودی و قطر گمانه‌زنی می‌کنند که در صورت تحریم‌های شدید علیه صادرات مهم گاز روسیه به اروپا پس از حمله به اوکراین چه

خواهند کرد. برخی دیگر نیز بر پیوندهای احتمالی میان تنش‌های شدید کنونی بر سر اوکراین و مذاکرات همزمان درباره پرونده اتمی

ایران و یا درگیری‌های جاری در سوریه تمرکز دارند یعنی دو عرصه اصلی در خاورمیانه که در هر دوی آنها هم روسیه و هم آمریکا عمیقاً

درگیر هستند.

با این وجود بررسی دقیق‌تر واقعیت‌ها نشان می‌دهد که بیشتر ارتباط‌های مفروض در عمل بسیار ضعیف یا در بهترین حالت محدود

هستند. رای آن که این نکته را در چشم‌انداز مناسب قرار دهیم یک بررسی فوری از نقش‌آفرینان در ذیل آمده است. با بازیگری شروع

می‌نیم که حتی اگر نزدیکترین ارتباط را نداشته باشد اما در صدر قرار دارد: ایران.

همکار من آنا بورشچفسکایا به طور دقیق درباره انگیزه روسیه از تحریکاتش در اوکراین و ارتباط آن با دیگر جبهه‌ها از جمله ایران (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/will-ukraine-standoff-affect-iran-nuclear-talks>) نوشته است. برای مدتی هم به نظر می‌سید که برخی در واشنگتن وسوسه شده بودند تا از این خط پیروی کنند: شاید بهتر باشد در رسیدن به توافق اتمی با تهران با میانجیگری روسیه تعجیل کنیم با این هدف که بر سر اوکراین با روسیه چانه‌زنی کنیم یا دست‌کم پرونده هسته‌ای ایران را به عنوان «عامل دلمشغولی» دستور کار خارج کنیم با این هدف که به تمرکز جهانی بر اوکراین کمک نماییم. بحث بر سر چنین محاسباتی ممکن است تا حدی دلیل اختلاف‌ظرف‌های غیرعادی علنی در میان اعضای تیم مذاکره‌کننده آمریکا در مذاکرات اتمی با ایران در هفته گذشته باشد. با این حال اظهارات تازه مقام‌های ارشدتر آمریکا گمانه‌زنی‌ها بر سر هرگونه بده‌بستان میان پرونده‌های اوکراین و ایران را تضعیف کرده است.

اگر از دیدگاه تهران نگاه کنیم اتکای اقتصادی و سیاسی به روسیه تقریباً مانع هر گونه مخالفت با تهدیدهای جدید مسکو علیه کشوری دیگر می‌شود. رسانه‌های رسمی یا تحت کنترل حاکمیت در ایران در شرایطی که مدام درباره «تجاوز»‌های آمریکا یا اسرائیل سخن می‌گویند حرف‌چندانی درباره بحران اوکراین نمی‌زنند. یک نمونه افراطی و حتی بی‌معنی از این سیاست واقع‌گرایی سیاسی (رنال پالتیک) و پاکارانه در این هفته در سرخط اخبار خبرگزاری رسمی جمهوری اسلامی (ایرنا) دیده شد اثری از اخبار مربوط به اوکراین نبود اما تیتز خبر اصلی ایرنا این بود: «کارشناس شیلیایی: محور قدرتمند ایران-چین-روسیه آغاز شکست هژمونی غرب است!»

ترکیه کشوری است که ارتباط نزدیکی با اوکراین دارد و علاوه بر آن که هر دو در حوزه دریای سیاه هستند دارای روابط تنگاتنگ تاریخی قومی و مناسبات سیاسی معاصر با این کشور اروپای شرقی است. در این زمینه یک غافلگیری خوشایند در این هفته اظهارات رئیس‌جمهور اردوغان بود مبنی بر این که در صورت حمله روسیه به اوکراین ترکیه به تعهدات خود در ناتو عمل خواهد کرد. همزمان گزارش‌های موثق از ورود پهپادهای نظامی ترک به اوکراین خبر داده‌اند. پهپادهای ترکیه در میدان‌های اخیر نبرد به طور موثر تا لیبی سوریه و آذربایجان مورد استفاده قرار گرفته‌اند. ما چنان که سونر چغپتای کارشناس سیاست خاور نزدیک در انستیتو واشنگتن به درستی گفته است (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/will-turkey-help-washington-if-russia-invades-ukraine>) مناسبات شکننده و گاه خطرناک خود ترکیه با روسیه آنکارا را وادار می‌کند تا این منافع مورد رقابت را با دقت متعادل سازد و از هر گونه ورود بیش از حد به اوکراین خودداری کند.

اگر از منظر انرژی به ماجرا بنگریم می‌بینیم که منابع جایگزین تامین انرژی در خاورمیانه برای جبران قطع فرضی صادرات روسیه متأسفانه از آنچه به نظر می‌رسد کمتر است. چنان که همکار دیگر سایمون هندرسون هوشمندانه اشاره کرده است صادرات در دسترس گاز اسرائیل و مصر حتی اگر از نظر فنی در حال حاضر امکان‌پذیر باشد که نیست تنها قطره‌ای از دریا (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/reality-check-israels-natural-gas-plans>) را جبران خواهد کرد. اسرائیل در هر صورت و به دلایل استراتژیک خودش در مورد خصومت‌ورزی با روسیه بسیار محتاط است و واضح است که هدف از گشت‌زنی‌های هوایی جدید روسی-سوری تقویت این پیام هشدارآمیز است □

در مقام مقایسه حجم و ذخائر صادرات گاز قطر به مراتب بیشتر است. اما پیچیدگی‌های راهبردی و پیمانکاری مربوط به تغییر مسیر صادرات گاز به اروپا حقیقتاً ابعاد عظیمی دارد. بنابراین بار دیگر می‌بینیم که اغلب پوشش‌ها و تحلیل‌ها و تفسیرهای رسانه‌ای در این زمینه به شدت اغراق‌آمیز است.

مسئله موضع محکم آمریکا در مورد مسائل خاورمیانه - چه در سوریه عراق ایران و یمن باشد و چه در جاهای دیگر- ممکن است به احیای بخشی از اعتبار واشنگتن در تلاش برای جلوگیری از تهاجم روسیه به اوکراین کمک کند. با این حال ارتباط مستقیم میان این بحران و خاورمیانه پس از بررسی دقیق‌تر اندک و دور است. چنان که این بررسی کپسولی نشان می‌دهد می‌شود در باره شرق اروپا و خاورمیانه این بار با تصرف در سخن رودبارد کیپلینگ (شاعر و نویسنده انگلیسی قرن ۱۹) گفت: این دو هرگز با یکدیگر ملاقات نمی‌کنند.

دیوید پولاک هموند برنستاین در انستیتو واشنگتن و مدیر پروژه فکره است. این مقاله نخست در وبسایت نیولوک

<https://www.newslooks.com/the-ukraine-crisis-east-meets-mideast/>) منتشر شده است. ❖

Mali and MENA: The Future of Counterterrorism in the Sahel and Maghreb

مارس ۲۰۲۲

Louis Dugit-Gros

[\(/policy-analysis/mali-and-mena-future-counterterrorism-sahel-and-maghreb\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

As the Ukraine Crisis Continues, the West Needs a Middle East Assist

مارس ۲۰۲۲

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/ukraine-crisis-continues-west-needs-middle-east-assist\)](#)

تحلیل کوتاه

[انقلاب فرهنگی سوم ایران](#)

۵ مارس ۲۰۲۲

سعید گلکار

[\(fa/policy-analysis/anqlab-frhngy-swm-ayran/\)](#)

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/rqabt-qdrthay-bzrg/\)](#) رقابت قدرتهای بزرگ

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/raq/\)](#) عراق

[\(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/\)](#) کشورهای حاشیه خلیج فارس

[\(fa/policy-analysis/trkyh/\)](#) ترکیه

[\(fa/policy-analysis/swryh/\)](#) سوریه

[\(fa/policy-analysis/asrayyl/\)](#) اسرائیل